

Bryssel, 10. lokakuuta 2024
(OR. en)

14182/24

ENFOPOL 393
ENFOCUSTOM 117
ENV 977
CRIMORG 125
COPEN 441
JAI 1461

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähettiläjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Päivämäärä:	10. lokakuuta 2024
Vastaanottaja:	Valtuuskunnat
Ed. asiak. nro:	13761/1/24 REV 1
Asia:	Neuvoston päätelmät rajatylittävän ympäristörikollisuuden torjunnasta – Neuvoston päätelmät (10. lokakuuta 2024)

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä neuvoston (oikeus- ja sisäasiat) 4049. istunnossaan 10. lokakuuta 2024 hyväksymät neuvoston päätelmät rajatylittävän ympäristörikollisuuden torjunnasta

Neuvoston päätelmät rajatylittävän ympäristörikollisuuden torjunnasta**Yleistä**

1. Ympäristörikollisuus on edelleen yksi taloudellisesti tuottoisimmista laittoman toiminnan muodoista. Se on myös suuri turvallisuusuhka nykyisille ja tuleville sukupolville Euroopassa ja kaikkialla maailmassa. Ympäristörikoksissa vahingoitetaan ympäristöä huomattavasti ja tuhotaan sitä tarkoituksellisesti laittoman taloudellisen hyödyn saamiseksi.
Ympäristörikollisuuden torjunta on olennaisen tärkeää kansalaisten turvallisuuden suojelemisen kannalta. Ympäristörikollisuudelle ei kuitenkaan aina anneta riittävää painoarvoa, vaikka siinä on paljon pelissä. Ympäristörikollisuuden torjunta on yksi EU:n prioriteeteista Euroopan monialaisen rikosuhkien torjuntafoorumin (EMPACT)¹ kautta tapahtuvassa vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa. Kaikki sidosryhmät eivät kuitenkaan ole sitoutuneet siihen samalla tavalla kuin muihin rikostorjunnan prioriteetteihin.
2. Uhkataso ei todennäköisesti laske keskipitkällä aikavälillä, eikä varsinkaan, jos rikollisten saatavilla on haavoittuvia markkinoita ja helppoja mahdollisuuksia ansaita rahaa.
3. Ympäristörikollisuuteen liittyvien uhkien luonteen vuoksi tarvitaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Tämä rikollisuuden muoto aiheuttaa tällä hetkellä laajassa mitassa vakavia vaikutuksia ekosysteemeille, ihmisten terveydelle ja toimeentulolle sekä turvallisuudelle ja oikeusvaltioperiaatteelle. Ympäristörikokset aiheuttavat myös merkittävää taloudellista vahinkoa. Ne muun muassa heikentävät merkityksellisiä markkinoita altistamalla ne epäreilulle kilpailulle laittomien toimijoiden kanssa, erityisesti jätehuollon alalla.
Ympäristörikollisuus on laajalti rikollisverkostojen käsissä, ja siihen liittyy usein muita vakavan rikollisuuden muotoja, korruptiota, rahanpesua ja terrorismin rahoitusta.

¹ 7101/23.

4. Rikokset, jotka aiheuttavat vaikutuksia ympäristölle, kattavat monia laittoman menettelyn muotoja. Näitä ovat esimerkiksi jätteiden, puutavaran, luonnonvaraisten eläinten ja kasvien sekä niistä saatavien tuotteiden, kuten bushmeat-lihan, laitton kauppa, mineraalien ja jalometallien laitton kauppa, laitton kaivostoiminta sekä uudemmat ongelmat, kuten energiakäänteeseen liittyvät petokset ja laitton jätehuolto. Muita rikkomisia, jotka aiheuttavat vaikutuksia ympäristölle, ovat esimerkiksi saastuminen, laittomasti aiheutetut laajamittaiset metsäpalot ja teot, jotka johtavat vesivarojen ehtymiseen tai kohdistuvat suojeltuihin meriympäristön lajeihin², sikäli kun ne on määritelty rikoksiksi.
5. EU:n syrjäisimpiä alueita sekä merentakaisia maita ja alueita³, joilla on poikkeuksellinen ja erityisen herkkä luonnonympäristö ja joihin kohdistuu monenlaisia uhkia, on suojeltava tasavertaisesti EU:n ydinalueen kanssa.
6. Ympäristörikollisuuden ehkäiseminen ja tehokas torjunta voivat vähentää kustannuksia, jotka liittyvät ympäristövahinkojen korjaamiseen ja ihmisten terveyteen kohdistuvien vaikutusten käsittelyyn, esimerkiksi laittomasti hylätyn jätteen tapauksessa, josta aiheutuu huomattavia kustannuksia jäsenvaltioille.
7. Neuvosto antoi 8. joulukuuta 2016 päätelmät ympäristörikollisuuden torjunnasta⁴.
8. Komission heinäkuussa 2020 esittämässä EU:n turvallisuusunionistrategiassa ympäristörikollisuus määritettiin laittomaksi liiketoiminnaksi, jossa rikollisverkostot hyödyntävät yhä enemmän tuottoja, ja tämä edellytti lisätoimia.

² Ks. esimerkiksi ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin 11 päivänä huhtikuuta 2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/1203 johdanto-osan 8 kappale.

³ Guadeloupe, Ranskan Guayana, Réunion, Martinique, Mayotte ja Saint-Martin (Ranska), Azorit ja Madeira (Portugali) sekä Kanariansaaret (Espanja). Merentakaisen maiden ja alueiden asema koskee 13:a maata ja aluetta, jotka kuuluvat kolmeen unionin jäsenvaltioon: Alankomaihin, Ranskaan ja Tanskaan.

⁴ 15412/16.

9. Huhtikuussa 2021 hyväksytyssä järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevassa EU:n strategiassa vuosiksi 2021–2025 korostettiin ympäristörikollisuuden haitallisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen, terveyteen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen EU:ssa ja kolmansissa maissa ja kehoitettiin vahvistamaan täytäntöönpanovalmiuksia kansallisella ja EU:n tasolla. Tätä strategiaa on täydennetty huumausainekaupan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevassa EU:n etenemissuunnitelmassa vuosiksi 2024–2025 esitetyillä kattavilla ensisijaisilla toimilla, joissa keskitytään neljään painopistealaan, joilla toimia olisi lisättävä: logistiikkakeskusten torjuntakyvyn vahvistaminen, rakenteiden ja niiden liiketoimintamallien hajottaminen takavarikoimalla niiden tuotot ja tuomitsemalla ne menetetyksi, ennaltaehkäisyä koskevan hallinnollisen lähestymistavan soveltaminen sekä kansainvälinen yhteistyö.
10. Toukokuussa 2021 neuvosto antoi päätelmät vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevien EU:n prioriteettien asettamisesta EMPACTia varten vuosiksi 2022–2025⁵. Yksi näistä prioriteeteista on ”torjua kaikenlaisiin ympäristörikoksiin osallisina olevia rikollisverkostoja, keskittyen erityisesti jätteiden ja luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittomaan kauppaan sekä rikollisverkostoihin ja yksittäisiin rikollisiin yrittäjiin, joilla on valmiudet soluttautua korkeaan asemaan laillisissa liiketoimintarakenteissa tai perustaa omia yrityksiä rikollisia tarkoituksiaan varten”.
11. Komissio hyväksyi 9. marraskuuta 2022 tarkistetun EU:n toimintasuunnitelman luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjumiseksi⁶. Siinä hahmotellaan konkreettisia toimenpiteitä, jotka kattavat ennaltaehkäisyn, politiikan ja lainsäädännön kehittämisen, täytäntöönpanon valvonnan ja kansainvälisen yhteistyön tämän rikollisuuden torjumiseksi. On tärkeää varmistaa sen tehokas täytäntöönpano.
12. Ympäristörikollisuuden torjuntatoimia olisi parannettava EMPACTin ympäristörikollisuutta koskevien operatiivisten toimintasuunnitelmien tulosten ja ympäristörikollisuutta koskevan kahdeksannen keskinäisen arviointikierroksen tulosten pohjalta.

⁵ 8665/21 ja 7101/23.

⁶ 14718/22.

13. Uusi ympäristörikosdirektiivi⁷ tuli voimaan toukokuussa 2024, ja sillä hyväksytään tiukka ja yksityiskohtainen kattava lähestymistapa ympäristörikollisuuteen. Siinä laajennetaan kansallisessa lainsäädännössä rikoksiksi vahvistettavien tekojen luetteloa ja annetaan säännöksiä luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille määrättävistä seuraamuksista ja täytäntöönpanoketjun vahvistamisesta, mukaan lukien jäsenvaltioiden sisäiset ja niiden väliset yhteistyömekanismit. Uusi Euroopan neuvoston yleissopimus ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin⁸ on tarkoitettu saada valmiiksi vuoden 2024 viimeisellä neljänneksellä ja avata allekirjoituksia varten vuoden 2025 ensimmäisellä neljänneksellä.
14. Uusi jätteesiirtoasetus⁹ sisältää uusia tärkeitä täytäntöönpanosäännöksiä, jotka koskevat laittomien jätteiden siirtoja, myös tarkastuksia, seuraamuksia ja yhteistyötä.
15. Sen varmistamiseksi, että ympäristörikosten taustalla olevat rikollisverkostot saatetaan tosiasiallisesti vastuuseen, on tärkeää jatkaa lainvalvonta- ja oikeudellisen yhteistyön tehostamista jäsenvaltioiden välillä ja niiden ulkopuolella.

⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1203, annettu 11 päivänä huhtikuuta 2024, ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin ja direktiivien 2008/99/EY ja 2009/123/EY korvaamisesta, EUVL L, 2024/1203, 30.4.2024 (ympäristörikosdirektiivi).

⁸ Euroopan neuvoston yleissopimus, jolla korvataan vuonna 1998 tehty yleissopimus ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin (ETS nro 172, 9.11.1998).

⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1157, annettu 11 päivänä huhtikuuta 2024, jätteiden siirroista sekä asetusten (EU) N:o 1257/2013 ja (EU) 2020/1056 muuttamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1013/2006 kumoamisesta, EUVL L, 30.4.2024.

16. Rikollisverkostojen harjoittaman ympäristörikollisuuden kansainvälinen ulottuvuus edellyttää EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden sekä kolmansien maiden, kansainvälisten järjestöjen ja muiden julkisten ja yksityisten kumppanien yhteistyön vahvistamista ottaen huomioon esimerkiksi vuoden 2015 Pariisin ilmastopopimus¹⁰ ja vuoden 2022 Kunmingin-Montrealin maailmanlaajuisen luonnon monimuotoisuuskehityksen¹¹ tavoitteet. EU:n olisi vahvistettava kahdenvälistä yhteistyötä asiasta kiinnostuneiden kolmansien maiden kanssa. EU:n olisi edistettävä yhteistyön lisäämistä ympäristörikollisuutta käsittelevien kansainvälisten virastojen ja elinten välillä (esimerkiksi Interpol, UNODC, Maailman tullijärjestö¹² ja monenväliset ympäristösopimukset, kuten Baselin yleissopimus). Maailman tullijärjestö, luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen (CITES-sopimus) sihteeristö, Interpol, YK:n huumeiden ja rikollisuuden torjunnasta vastaava toimisto (UNODC) ja Maailmanpankki perustivat marraskuussa 2010 luonnonvaraisiin eläimiin ja kasveihin kohdistuvia rikoksia käsittelevän kansainvälisen konsortion antamaan enemmän tukea luonnonvaraisia eläimiä ja kasveja koskevan lainsäädännön valvonnasta vastaaville kansallisille viranomaisille sekä alueellisille ja osa-alueellisille verkostoille, jotka torjuvat luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittontaa kauppaa. Vihreästä diplomatiasta maaliskuussa 2024 annetuissa neuvoston päätelmissä¹³ kehoitettiin tehostamaan maailmanlaajuisia yhteistyötä, jotta voidaan puuttua kansainväliseen ympäristörikollisuuteen, ja korostettiin, että on tärkeää panna täytäntöön luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjuntaa koskevan tarkistetun EU:n toimintasuunnitelman osa, joka liittyy lähtö-, kuluttaja- ja kauttakulkumaiden maailmanlaajuisen kumppanuuden vahvistamiseen.

¹⁰ Yhdistyneet kansakunnat, 2015, Pariisin ilmastopopimus, saatavilla osoitteessa https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf.

¹¹ Yhdistyneet kansakunnat, 2022, biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen osapuolten konferenssin tekemä päätös (Kunmingin-Montrealin maailmanlaajuinen biodiversiteettikehys), saatavilla osoitteessa <https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-15/cop-15-dec-04-en.pdf>.

¹² Maailman tullijärjestön (WCO) kaksi merkittävää kansainvälistä lainvalvontaoperaatiota ovat Thunder-operaatio (metsätalouteen ja luonnonvaraisiin eläimiin ja kasveihin kohdistuvan rikollisuuden torjunta) ja Demeter-operaatio (jätteiden ja otsonikerrosta heikentävien aineiden laittoman kaupan torjunta), joihin osallistuu tulli-, poliisi-, rajavalvonta-, ympäristö-, luonnonvara- ja metsätalousviranomaisia eri puolilla maailmaa. Maailmanlaajuisen lähestymistavan myötä operaatiot menestyvät vuosittain ilmoitettujen tapausten osalta.

¹³ 7865/24.

17. EU:n ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen välisistä suhteista 21. marraskuuta 2023 annetuissa neuvoston päätelmissä¹⁴ neuvosto kehottaa vahvistamaan EU:n sekä Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen yhteistyötä oikeuden ja turvallisuuden alalla kaikilla tasoilla ensisijaisena asiana, jotta voidaan vastata kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden aiheuttamiin moninaisiin ja yhä merkittävämpiin haasteisiin, joilla on kielteisiä vaikutuksia Atlantin valtameren molemmin puolin. Näitä ovat muun muassa ympäristörikollisuus.
18. Lisäksi Interpolia ja sen ympäristövaatimusten noudattamista ja valvontaa käsittelevän komitean aktiivisia työryhmiä voitaisiin kuulla tehokkaammin ja niiden toimintaan voisi osallistua aktiivisemmin. Näissä työryhmissä keskitytään luonnonympäristölle ja luonnonvaraisille eläimille ja kasveille aiheutuviin vahinkoihin, metsärikollisuuteen sekä ympäristön pilaantumiseen. Myös Maailman tullijärjestön ympäristöohjelmaa voitaisiin kuulla.
19. Useat kansainväliset, eurooppalaiset ja alueelliset verkostot¹⁵ ovat tehneet työtä ympäristörikollisuuden torjumiseksi strategisilla tai operatiivisilla tavoitteilla, kuten Euroopan ympäristörikosverkosto (EnviCrimeNet), ympäristöoikeuteen erikoistuneiden syyttäjien eurooppalainen verkosto (ENPE), Euroopan unionin verkosto ympäristölainsäädännön voimaansaattamiseksi ja täytäntöönpanemiseksi (IMPEL) ja Euroopan unionin ympäristötuomareiden foorumi (EUFJE). Näillä verkostoilla on ratkaiseva rooli hyvien käytäntöjen vaihdossa ja innovatiivisten välineiden kehittämisessä rajatylittävän ympäristörikollisuuden torjumiseksi. Näiden verkostojen alakohtaisia taitoja olisi hyödynnettävä parhaalla mahdollisella tavalla, jotta voidaan kehittää operatiivisia ja strategisia toimia ympäristörikollisuuden torjumiseksi.

¹⁴ 15737/23.

¹⁵ Näihin verkostoihin kuuluvat Keski-Amerikan viiden suuren metsän suojelua koskeva Team Europe -aloite, Itämeren alueen ympäristörikoksia käsittelevä syyttäjäverkosto (ENPRO) ja Jaguar-verkosto, joka toimii myös Latinalaisen Amerikan maiden ja EU:n jäsenvaltioiden välisen poliisiyhteistyön foorumina.

20. Ympäristörikollisuuden torjunta edellyttää tiivistä kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä monien toimijoiden välillä: oikeusviranomaisten, hallintoelinten, lainvalvontaviranomaisten, tulliviranomaisten, kansalaisjärjestöjen ja yksityisten kumppanien, joilla on yhteiskunnallinen portinvartijan vastuu sekä strategisen suunnittelun että operatiivisten toimien osalta. Synergioita on myös kehitettävä asiaankuuluvien ympäristöjärjestöjen kanssa, jotka toimivat usein eturintamassa ympäristövahinkotapauksissa, sekä kansalaisyhteiskunnan kanssa. Suurelle yleisölle olisi tiedotettava paremmin sen roolista ja mahdollisuuksista ympäristörikollisuuden torjunnassa, ja heitä olisi kannustettava ilmoittamaan toimivaltaisille viranomaisille tällaisten rikosten viitteistä.
21. Tehokkaammat lainvalvontatoimet, joita tarvittaessa tuetaan peiteoperaatioilla ja tutkintavälineillä, ovat tällä alalla hyödyllisiä, jotta voidaan varmistaa rikollisverkostojen tehokas torjunta ja kohdennettu tutkinta, havaitseminen sekä nopea tietojenvaihto ja tiivis operatiivinen yhteistyö, kun otetaan huomioon tarve seurata rahaa sekä haasteet, jotka liittyvät rikollisten verkkoympäristön väärinkäyttöön.
22. Onnistuneet toimet tämän uhan torjumiseksi edellyttävät myös uhkien selkeää ymmärtämistä ja kartoittamista, mikä on keskeinen lähtökohta strategisten painopisteiden asettamiselle, sekä asiaan liittyvien toimijoiden ajantasaista erityistuntemusta erityisesti sääntelykehyksen vahvistavien alakohtaisten sääntöjen osalta. Sen vuoksi hyvin koulutetut lainvalvonta- ja oikeusviranomaiset ovat ensiarvoisen tärkeitä ympäristörikollisuuden torjunnan onnistumisen kannalta.
23. Jäsenvaltioita kannustetaan toteuttamaan tehokkaita toimenpiteitä ja tarjoamaan asianmukaiset välineet ja resurssit, kuten tarvittavat henkilöresurssit, laboratoriovalmiudet ja analyysiteknologiat sekä lupien tutkiminen. Tässä yhteydessä tarvitaan myös EU:n jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä. Ympäristörikosten tutkinta edellyttää toisinaan perusteellisia tutkimuksia, joissa käytetään tieteellisiä menetelmiä, aineiden (esimerkiksi kemikaalien tai värillisten nesteiden) näytteenottoa ja testausta todisteiden hankkimiseksi ympäristörikollisia vastaan ratkaisevan tärkeällä ja erikoistuneella alalla. Tämän näytön keräämiseen tarvitaan tutkijoita ja erikoistuneita teknisiä asiantuntijoita.

24. Olisi tunnustettava viime vuosina tehdyt aloitteet rajatylittävän yhteistyön helpottamiseksi ympäristörikollisuuden torjunnassa. Koska ympäristörikollisuus on ollut EMPACTin painopiste (2018–2021, 2022–2025), Europol on käynnistänyt ympäristörikollisuutta käsittelevän analyysihankkeen ja tukenut jäsenvaltioita niiden rikostutkinnoissa, jotka koskevat kaikkia ympäristörikollisuuden ilmiöitä. Europol osallistuu myös asiaankuuluvien EMPACTin operatiivisten toimintasuunnitelmien laatimiseen ja laatii raportteja ympäristörikollisuudesta¹⁶.
25. Euroopan petostentorjuntavirasto (OLAF) osallistuu aktiivisesti ympäristöpetosten torjuntaan ja tekee tiivistä yhteistyötä tulliviranomaisten kanssa tukeakseen rajatylittäviä tutkimuksia ja koordinoidakseen yhteisiä tullioperaatioita tällä alalla tai osallistuakseen niihin.
26. Myös Eurojustilla on ratkaiseva rooli ympäristörikollisuuden torjunnassa. Sillä on laaja kokemus sen käsiteltäväksi siirrettyistä rajatylittävään ympäristörikollisuuteen liittyvistä tapauksista. Se on muun muassa helpottanut koordinoitinkokouksia, edistänyt koordinoitikeskusten toimintaa ja tukenut yhteisiä tutkintaryhmiä. Eurojust laatii tapaustyöskentelyä koskevia raportteja, kuten kertomuksen ympäristörikollisuuteen liittyvistä tapauksista, tuodakseen esiin oikeudellisen yhteistyön esteitä ja jakaakseen parhaita käytäntöjä. Kertomuksessa kiinnitetään huomiota myös kansallisen tason koordinoitimekanismien merkitykseen, eurooppalaisella ja kansainvälisellä tasolla oikeudelliseen koordinointiin ja yhteistyöhön siirrettyjen ympäristörikostapausten riittämättömään pieneen määrään sekä rajatylittävän oikeudellisen yhteistyön vaikeuksiin, jotka johtuvat ympäristörikollisuutta koskevien oikeudellisten käsitteiden ja seuraamusten eroista kansallisessa lainsäädännössä.
27. Viestinnän digitalisointi oikeudellisen yhteistyön alalla voi myös merkittävästi helpottaa ympäristörikollisuuden torjuntaa tukevaa rajatylittävää yhteistyötä.

¹⁶ Kuten tuore raportti ”Combating environmental crime: Key threats and challenges” (9251/24).

28. Jäsenvaltioilla ei aina ole mahdollisuutta käyttää erityisiä tutkintavälineitä, kuten peitetoimina suoritettavaa tarkkailua, tai tutkintavälineitä (henkilötiedustelu) vakavien tai järjestäytyneiden ympäristörikosten torjumiseksi, vaan niillä on yleensä käytettävissään vain vakiomuotoisia tutkintavälineitä. Tämä rajoittaa rikollisverkostojen torjunnan tehokkuutta ja haittaa rajatylittävää yhteistyötä esimerkiksi silloin, kun yhdessä jäsenvaltiossa määrättyä tarkkailua ei voida jatkaa tai täydentää toisessa jäsenvaltiossa¹⁷.
29. Erityistä huomiota kiinnitetään yrityssektorin ympäristörikollisuuden tyypillisten muotojen taustalla oleviin prosesseihin, joita voitaisiin ehkäistä ja lieventää hallinnollisin keinoin järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi, erityisesti soveltamalla asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia järjestelmiä, lukuun ottamatta tilojen vuokrausta.
30. Kaikilla tuomareilla, syyttäjillä ja tutkijoilla ei välttämättä ole erityisasiantuntemusta, joka helpottaisi rikosten tehokasta tutkintaa tällä alalla.
31. Olisi korostettava, että on tärkeää tarjota asianmukaista koulutusta, jotta voidaan parantaa valmiuksia ehkäistä, paljastaa ja tutkia ympäristörikollisuutta ja siihen liittyviä rikoksia ja nostaa niistä syytteitä, ja investoida ensisijaisesti ympäristörikollisuuden ja sen laittomien voittojen rahanpesua koskevan koulutuskokonaisuuden kehittämiseen, jotta voidaan kehittää Euroopan lainvalvontayhteisön, syyttäjien ja oikeuslaitoksen tarvitsemia taitoja ja tietoja.

¹⁷ Ks. neuvoston suositus (EU) 2022/915, annettu 9 päivänä kesäkuuta 2022, operatiivisesta lainvalvontayhteistyöstä.

Neuvosto pyytää jäsenvaltioita

32. Saattamaan uuden ympäristörikosdirektiivin oikea-aikaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöä. Direktiivin saattamisessa osaksi kansallista lainsäädäntöä olisi kiinnitettävä erityistä huomiota uusien rikosten määrittämiseen ja toimenpiteisiin, jotta vastattaisiin lainvalvontaan liittyviin haasteisiin. Olisi harkittava olemassa olevien parhaiden käytäntöjen ja kokemusten vaihtoa etukäteen, jotta voidaan luoda vastaava suojelun taso.
33. Pyrkimään hyväksymään nopeasti kansalliset strategiat ja luomaan tehokkaat kansalliset koordinointi- ja tiedonjakomekanismit, joilla on asianmukaiset valmiudet pääasiassa tiedustelutietojen keräämiseen ja tilastointiin. Tässä yhteydessä olisi helpotettava näihin mekanismeihin osallistuvien elinten asiaankuuluvan henkilöstön valmiuksien kehittämistä ja erikoistumista muun muassa sisällyttämällä ympäristörikollisuutta koskeva koulutus asiaankuuluvien koulutuslaitosten ja koulujen kansallisiin opetussuunnitelmiin.
34. Edistämään vapaaehtoista erikoistumista ja helpottamaan tämän alan rikosten tehokasta tutkintaa, harkitsemaan asianmukaisten menettelyjen kehittämistä, jotta kyseiset erityisvalmiudet saadaan käyttöön oikea-aikaisesti lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten avustamiseksi. Tällaista erikoistumista edistettäessä olisi kunnioitettava oikeuslaitoksen ja syyttäjien itsenäisyyttä ja riippumattomuutta.
35. Kannustamaan tapauksen mukaan rajatylittävää järjestäytynyttä ympäristörikollisuutta koskevissa syytetoimissa hyödyntämään täysimääräisesti Eurojustin yhteisten tutkintaryhmien ja Euroopan oikeudellisen verkoston (EJN) tarjoamia mahdollisuuksia ja varmistamaan oikeudellisen yhteistyön sujuvuuden oikeudelliset ja organisatoriset edellytykset. Hyödyntämään Eurojustin apua rajatylittävän tietojenvaihdon ja oikeudellisen yhteistyön helpottamiseksi ja nopeuttamiseksi, yhteisten tutkinta- ja syytestrategioiden kehittämiseksi toisiinsa yhteydessä olevissa tai rinnakkaisissa rikosoikeudellisissa menettelyissä sekä EU:n ja kansainvälisen oikeudellisen yhteistyön välineiden toimittamisen ja täytäntöönpanon helpottamiseksi. Erityisesti olisi harkittava kansallisten yhteyspisteiden ja erikoistuneiden lainvalvonta- ja syyttäjäyksiköiden perustamista sekä kannustettava näitä tapauksia oikeuslaitoksissa usein käsitteleviä tahoja osallistumaan kohdennettuun koulutukseen.

36. Kannustamaan digitaalisten ja innovatiivisten välineiden kehittämiseen ja käyttöönottoon, jotta voidaan nopeuttaa ja tehostaa tutkintapalveluja¹⁸.
37. Hyödyntämään käytettävissä olevien unionin varojen, myös sisäisen turvallisuuden rahaston, tarjoamia mahdollisuuksia.
38. Tekemään erityisesti EMPACTin puitteissa aina tarpeen mukaan toimia ja yhteistyötä jäsenvaltioiden ja EU:n ulkopuolisten kumppaneiden kanssa kansainvälisen lainvalvontayhteistyön alalla, jolla on aidosti operatiivinen luonne rajat ylittävien rikollisuuden muotojen vastaisissa lainvalvontaoperaatioissa, hyödyntämään mahdollisimman laajasti olemassa olevia välineitä operatiivisessa lainvalvontayhteistyössä sekä ehdottamaan ja johtamaan asiaankuuluvaan operatiiviseen toimintasuunnitelmaan sisältyviä tarvittavia operatiivisia toimia. Näiden järjestelmien avulla voidaan myös antaa tarvittava sysäys, jolla edistetään ympäristörikollisuuden torjuntaa, sillä se on joillekin poliisivoimille edelleen vain keskitason prioriteetti.
39. Edistämään rajat ylittävän ympäristörikollisuuden torjunnassa tehokasta yhteistyötä tulliviranomaisten, joilla on keskeinen rooli ympäristösääntöjä rikkovien siirtojen havaitsemisessa, ja ympäristöviranomaisten välillä, kun epäillään laitonta toimintaa, tutkimalla virtoja ja torjumalla strategioita, joilla pyritään kiertämään sääntöjä ja valvontaa, sekä vaihtamalla tietoja jäsenvaltioiden kesken ja muiden viranomaisten kanssa (tapauksen mukaan CSW EU-CERTEXin tai CENcommen välityksellä) sekä komission kanssa (TAXUD ja OLAF, CRMS- ja AFIS-järjestelmien välityksellä).

¹⁸ Tässä yhteydessä jäsenvaltioiden viranomaisia kannustetaan panemaan merkille parhaillaan käynnissä olevat EU:n rahoittamat Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaan sisältyvät tutkimushankkeet PERIVALLON ja EMERITUS. Niissä kehitetään välineitä, joiden avulla saadaan parempi ja kattava tiedustelukuva järjestäytyneestä ympäristörikollisuudesta, ja suunnitellaan paikannusteknologiaa, joka perustuu geospaatialiseen tiedusteluun, kaukokartoitukseen, verkkoseurantaan, analysointiin, riskinarviointiin ja ennakoivaan analytiikkateknologiaan ja jolla tuetaan ympäristörikollisuuden torjuntaan kohdistettavia tutkintavalmiuksia. Lisäksi ollaan kehittämässä täydentäviä koulutusohjelmia, joilla edistetään ympäristölainsäädännön noudattamisen valvonnasta vastaavien viranomaisten valmiuksia.

40. Varmistamaan petostentorjunnan tietojärjestelmän (AFIS) järjestelmällinen käyttö, kun kyseessä on laittomiin rajat ylittäviin siirtoihin liittyvä ympäristörikollisuus, ottaen huomioon tulliviranomaisten keskeinen rooli tämän ilmiön torjunnassa. Se on tulliviranomaisten tärkein suojattu viestintäkanava, jota voivat käyttää myös jäsenvaltioiden ja jopa kolmansien maiden lainvalvonta- ja hallintoviranomaiset. AFIS-järjestelmän kautta tapahtuvalla viestinnällä voidaan varmistaa koordinointi kaikkien asianomaisten viranomaisten välillä, ottaen huomioon, että hallinnolliset tarkastukset ja arvioinnit ovat usein ensimmäinen vaihe laittoman siirron havaitsemisessa.
41. Suositamaan, että lainvalvontaviranomaiset (myös tulliviranomaiset), joilla on jo pääsy niihin, käyttävät laajemmin olemassa olevia suojattuja viestintäkanavia, kuten Europolin suojattua tiedonvaihdon verkkosovellusta (SIENA) ja tarvittaessa Interpolin I 24/7-järjestelmää, jotta voidaan varmistaa rajat ylittävää ympäristörikollisuutta koskevien operatiivisten tietojen nopea ja kattava toimittaminen ja Europol-asetuksen mukaisesti sisällyttää Europol tähän viestintään, jotta Europol voi paremmin tukea sekä kansallisia että yhteisiä tutkimuksia parantamalla analyysien ja ristiintarkastusten laatua.
42. Kartoittamaan uhkia ja yksilöimään ensisijaiset uhat uskottavan, kattavan ja ajantasaisen tilannekuvan perusteella, mikä edellyttää laajaa tietojenvaihtoa ja asianmukaista analyysityötä jäsenvaltioiden kesken sekä Europolin, OLAFin ja muiden asiaankuuluvien elinten, kuten Interpolin, WCO:n, luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen (CITES) sihteeristön sekä Baselin, Rotterdamin ja Tukholman yleissopimusten (MEA-yleissopimusten) sihteeristöjen kanssa.
43. Jotta voidaan puuttua kyseessä olevaan uhkaan, olisi kiinnitettävä erityistä huomiota mahdollisiin hallinnollisiin lähestymistapoihin tämän rikollisuuden muodon osalta, erityisesti uhkaan liittyvän korruption estämiseksi.

44. Käynnistämään rahanpesunvastaisen toimintaryhmän (FATF) antamien suositusten ja varojen takaisinmaksusta ja menetetyksi tuomitsemisesta annetun direktiivin¹⁹ säännösten mukaisesti ympäristörikollisuuden tutkintoja ja rikoksista syytteenpanoa suoritettaessa rikostutkintojen kanssa samanaikaisesti talousrikostutkintoja, jotta voidaan toteuttaa ”seuraa rahaa” -periaatetta käytännössä, erityisesti rajat ylittävän ympäristörikollisuuden torjumiseksi, jotta yksittäisten tapausten taustalla olevat rikollisverkostot voidaan pysäyttää ja hajottaa. Tähän sisältyy talousrikostutkinnan järjestelmällinen käynnistäminen sekä asianmukaisten välineiden käyttö, jotta voidaan tehokkaasti ja nopeasti jäljittää, tunnistaa, jäädyyttää ja tuomita menetetyksi rikollisesta toiminnasta saatu rikoshyöty ja omaisuus. Tehostamaan tai käynnistämään tätä varten kansallisella tasolla rahanpesun selvittelykeskusten ja erikoistuneiden lainvalvontaviranomaisten välistä yhteistyötä jakamalla asiaankuuluvia taloudellisia tietoja, tietämystä ja koulutusta ympäristörikoksiin liittyvistä riskeistä ja laittoman toiminnan tyypeistä EU:n lainsäädännön, kuten varallisuuden takaisinmaksusta ja menetetyksi tuomitsemisesta annetun direktiivin, mukaisesti.
45. Systematisoimaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti talousrikostutkinnan laittomien varojen siirron tunnistamiseksi ja harkitsemaan menetetyksi tuomittujen varojen käyttöä, mikäli mahdollista ja tarkoituksenmukaista, yleisen etuun tai sosiaalisiin tarkoituksiin, esimerkiksi suojelutoimenpiteiden edistämiseen.
46. Sisällyttämään tarvittaessa digitaalisen tutkinnan asiantuntijoita ympäristörikollisuuden torjuntaan erikoistuneisiin lainvalvontayksiköihin.
47. Sisällyttämään kansallisia strategioita kehittäessään asiaankuuluvalla henkilöstölle ja viranomaisille tarjottavaa koulutusta strategian myöhempää levittämistä varten. On myös tärkeää painottaa voimakkaasti ennaltaehkäisyä, myös paikallisyhteisöjen ja nuorten osalta, jotta he olisivat tietoisia rikosten seurauksista.

¹⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1260, annettu 24 päivänä huhtikuuta 2024, varojen takaisinmaksusta ja menetetyksi tuomitsemisesta (EUVL L 2024/1260, 2.5.2024).

48. Pyrkimään yhdessä kansalaisyhteiskunnan ja yksityisen sektorin kanssa luomaan kohdennettuja valistuskampanjoita, joilla lisätään yleistä tietoisuutta, lisäämään laittoman toiminnan kohteeksi joutuneiden kansalaisten halukkuutta ilmoittaa asiasta ja kouluttamaan lapsia asettamaan ympäristönsä turvallisuus etusijalle ympäristön suojelemiseksi.
49. Ottamaan huomioon olemassa olevat monialaista lähestymistapaa hyödyntävät parhaat käytännöt, jos kansalliset rakenteet sen sallivat, kuten ympäristö- ja kansanterveysasioista vastaava lainvalvontayksikkö (CESAN, Ranskan santarmilaitos) (Ranska), Carabinieri-koulutuskeskus Sabaudiassa (Italia), Espanjan Guardia Civilin ympäristönsuojeluvirasto (SEPRONA), kansalliskaartin (GNR, Portugalin santarmilaitos) luonto- ja ympäristönsuojelupalvelu (SEPNA) ja tehokkaat operatiiviset toimintaryhmät laittomien jätteen siirtojen havaitsemiseksi Sloveniassa, ja sen, että jäsenvaltioilla on oltava riittävät valmiudet kaikissa asiaankuuluvissa organisaatioissa.
50. Ottamaan huomioon eurooppalaisen lainvalvontaviranomaisten teknologiaverkoston (ENLETS) asiaan liittyvät toimet vihreän politiikan alalla.
51. Viestimään tarpeen mukaan laajasti ympäristörikollisuuden ehkäisyyn ja siitä syytteenpanoon liittyvistä onnistuneista tapauksista yksittäisten toimien kattavuuden laajentamiseksi.
52. Kannustamaan kehittämään koordinoitusti välineitä jätevalvonnan edistämiseksi (sekä alkuperä- että vastaanottomaissa), jotta tarvittavat tiedot olisivat nopeasti ja tehokkaasti saatavilla ja tarvittaessa vertailemaan niitä, jotta voidaan joissakin tapauksissa estää erittäin vaarallisten jätteen kuljetus tai varastointi ja määrittää kuljetusten ja varastoinnin laillisuus.

Neuvosto kehottaa Euroopan komissiota

53. Seuraamaan tiiviisti uuden ympäristörikosdirektiivin täytäntöönpanon tehokkuutta ja tukemaan asiaankuuluvia sidosryhmiä sen täytäntöönpanossa.
54. Tutkimaan mahdollisuuksia, joiden avulla jäsenvaltiot voisivat tukea ympäristörikollisuuden torjumiseen tähtäävien kansallisten strategioiden kehittämistä käytettävissä olevien varojen puitteissa ja asiaankuuluvien virastojen tuella.
55. Ottamaan asiaankuuluvien EMPACTin operatiivisten toimintasuunnitelmien keskeiset toimijat mukaan hankkeiden suunnitteluun ja täytäntöönpanoon, jotta voidaan välttää päällekkäisyyksiä.
56. Edistämään kansallista koordinointia koskevia parhaita käytäntöjä ja Interpolin nykyisten foorumien, neljän verkoston (IMPEL, ENPE, EUFJE, EnviCrimeNet) ja erityisesti Europolin asiantuntijafoorumin sekä Eurojustin käyttöä syyttäjätasolla tällaisten parhaiden käytäntöjen vaihdon tehostamiseksi.
57. Jatkamaan ja vahvistamaan edelleen yhteistyötään ympäristölainsäädännön noudattamisen valvonnasta vastaavien toimijoiden nykyisten verkostojen – kuten IMPEL (tarkastajat), ENPE (syyttäjät), EUFJE (tuomarit) ja EnviCrimeNet (poliisi ja muut täytäntöönpanoviranomaiset) – kanssa, ja edistämään niiden työn tulosten tunnetuksi tekemistä.

Neuvosto kehottaa Europolia

58. Tukemaan edelleen EU:n lainvalvontaviranomaisia niiden rikostutkinnassa, joka koskee kaikkia ympäristörikollisuuden ilmiöitä, kiinnittäen erityistä huomiota uusiin haasteisiin, jotka liittyvät jätteiden kauppaan, fluorattujen kaasujen ja muiden otsonikerrosta heikentävien aineiden laittomaan kauppaan, petoksiin ympäristön kannalta merkityksellisillä aloilla sekä laittomiin hakkuisiin, puutavaran ja luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittomaan kauppaan ja suojeltuihin merilajeihin kohdistuviin rikoksiin, sekä kansanterveydellisiin seurauksiin.
59. Kannustamaan edelleen jäsenvaltioita jakamaan tietoja asiaankuuluvista rajatylittävistä tapauksista ja tekemään aktiivista yhteistyötä Europolin kanssa tarpeen vaatiessa.
60. Vahvistamaan yhteyksiään Interpolin ympäristörikoskomitean aktiivisiin työryhmiin ja erityistyöryhmään erityisesti jätteiden siirtojen laittoman viennin ja tuonnin, uhanalaisten eläin- ja kasvilajien laittoman kaupan ja kyseisten tavaroiden laillisessa kaupassa käytettävien asiakirjojen väärentämisen torjunnan sekä WCO:n työn osalta.
61. Tutkimaan mahdollisia EU:n tason ratkaisuja, joilla pyritään vähentämään asiaan liittyviä asiakirjarikoksia laajentamalla osallistumista asiaankuuluvaan EMPACTin yhteiseen horisontaaliseen strategiseen tavoitteeseen.

Neuvosto kehottaa Eurojustia

62. Kannustamaan ja tukemaan edelleen jäsenvaltioita yhteisten tutkintaryhmien perustamisessa tällä alalla.
63. Helpottamaan jäsenvaltioiden välistä oikeudellista yhteistyötä, jotta voidaan parantaa ympäristörikollisuuden torjuntaa koskevan oikeudellisen kehyksen täytäntöönpanoa.
64. Tekemään yhteistyötä Euroopan juridisen koulutusverkoston kanssa sen varmistamiseksi, että Eurojustin käytännön kokemuksista ja laajasta taustalainsäädännöstä juontuvat uudet suuntaviivat, parhaat käytännöt ja suositukset asetetaan syyttäjien ja tuomareiden saataville mahdollisimman pian, jotta he ovat valmiita tarjoamaan tehokkaan oikeudenkäytön ympäristörikollisuuden torjunnan yhteydessä.

Neuvosto kehottaa EnviCrimeNet-verkostoa

65. Jatkamaan jäsenvaltioiden asiantuntijoiden tukemista parhaiden käytäntöjen vaihtamisen avulla ja helpottamalla jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä.
66. Seuraamaan ympäristörikollisuuden torjuntaa koskevia hankkeita, EU:n aloitteita ja tutkimusta koordinoitusti EMPACTin operatiivisissa toimintasuunnitelmissa kehitettyjen toimien kanssa.
67. Painottamaan entistä enemmän verkossa tapahtuvan toiminnan roolia ja talousrikostutkintaan liittyviä näkökohtia.
68. Tukemaan maita niiden laatiessa tai tarkistaessa kansallista ympäristöstrategiaansa.

Neuvosto kehottaa CEPOLia

69. Jatkamaan EU:n lainvalvontayhteisön tukemista ja parantamaan jäsenvaltioiden koulutusvalmiuksia ympäristörikollisuuden ehkäisemisessä ja tutkinnassa vuosia koskevan 2022–2025 EU:n strategisten koulutustarpeiden arvioinnin (EU-STNA) strategisten koulutusprioriteettien pohjalta Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa ja oikeus- ja sisäasioiden virastojen verkostossa määriteltyjen painopisteiden sekä ympäristörikollisuutta koskevan operatiivisten koulutustarpeiden arvioinnin (OTNA) tulosten mukaisesti.

Neuvosto kehottaa Jaguar-verkostoa

70. Lisäämään Euroopan unionin, Latinalaisen Amerikan ja Karibian välistä tietojenvaihtoa kannustamalla kyseessä olevien alueiden kolmansia maita tehostamaan yhteistyötä Europolin kanssa, kannustamaan näiden alueiden asianomaisia viranomaisia tekemään säännöllistä ja aktiivista yhteistyötä suunniteltujen koordinoitujen operaatioiden pohjalta, lisäämään operaatioiden määrää ja laajuutta sekä jakamaan tapauksista opittuja tietoja ja saatuja kokemuksia.
71. Tukemaan neuvostoa sen 21. marraskuuta 2023 EU:n sekä Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen suhteista antamien päätelmien tavoitteiden saavuttamisessa ympäristörikollisuuden torjunnan alalla.